Nr 103.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ersättning åt vikarier å läkartjänster vid statens hospital och asyler; given Stockholms slott den 25 februari 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att — utan hinder av vad gällande avlöningsvillkor för läkarpersonalen vid statens hospital och asyler innehålla rörande ersättning åt vikarie å läkartjänst, men med bibehållen skyldighet för läkare att mot stadgad ersättning eller utan särskild ersättning viss tid årligen mottaga förordnande å högre tjänst vid samma anstalt — må ifråga om vikariatsersättning tillämpas följande bestämmelser, där det för befattnings behöriga uppehållande finnes erforderligt:

1) Legitimerad läkare, vilken förordnas att uppehålla överläkartjänst vid statens hospital under vakans eller under överläkaren på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, må äga åtnjuta dagarvode vid förordnande som överläkare vid Nyköpings hospital av 16 kronor, vid Göteborgs eller Härnösands hospital eller Piteå hospital och asyl av 18 kronor och vid annat hospital av 20 kronor jämte i samtliga fall den bostad, som kan beredas honom inom hospitalet, ävensom resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet, därest han innehar tjänst vid statens hospital och asyler, att under tiden för förordnandet avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner.

2) Legitimerad läkare, vilken förordnas att förestå läkartjänsten vid Visby hospital, hospitals- eller asylläkartjänst eller biträdande läkartjänst vid statens hospital och asyler antingen under vakans eller under innehavare av någon av dessa tjänster på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet eller som förordnas såsom vikarie under semester för läkare vid statens hospital och asyler, må äga åtnjuta

dagarvode av 12 kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare vid hospital, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet, därest han innehar tjänst vid statens hospital och asyler, att under tiden för förordnandet avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner.

3) Medicine kandidat, vilken förordnas att som extra läkare biträda vid sjukvården å något av statens hospital eller asyler, vare sig under vakans å någon av ovannämnda tjänster eller under semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst för innehavare av sådan tjänst, må tillerkännas samma förmåner, som i nästföregående punkt sägs.

4) Därest vikarie uti fall, som omförmäles under 2) eller 3) här ovan, icke kan erhållas för den fastställda ersättningen av 12 kronor, må Kungl. Maj:t äga höja dagarvodet intill 15 kronor.

Tillika vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att vad som erfordras för beredande av ifrågavarande löneförmåner må utgå av förslagsanslaget till hospitals underhåll.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för civildepartementet, statsrådet von Sydow anförde:

I underdånig skrivelse den 29 september 1915 har medicinalstyrelsen gjort framställning om höjning av ersättningen åt vikarier för läkare vid statens hospital och asyler.

Innan jag närmare redogör för framställningens innehåll, torde följande böra erinras.

Sammandrag av lönestaterna för läkarna vid rikets hospital och asyler.

Enligt nu gällande lönestater för statens hospital och asyler utgöras läkarna vid desamma av överläkare, hospitalsläkare, asylläkare och biträdande läkare, vartill kommer en läkare vid Visby hospital.

Den kontanta begynnelseavlöningen för överläkarna vid de olika hospitalen framgår av följande tablå:

	Lön.		Tjänstgöringspenningar.		Summa.	
Stockholm	2,666	66	1,333	34	4,000	—
Nyköping	4,000	—	2,000	—	6,000	—
Göteborg, Härnösand, Piteå	5,000	—	2,000	—	7,000	—
Uppsala, Vadstena, Växjö, Västervik, Lund, Vänersborg, Kristinehamn, Säter och Östersund	5,000	—	2,500	—	7,500	—

Samtliga överläkare äga rätt till fri boställsvåning med bränsle m. m.

Överläkaren vid Stockholms hospital är tillika professor i psykiatri vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet och uppbär såsom sådan i begynnelseavlöning 4,000 kronor, därav 3,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar.

Beträffande överläkarbefattningen vid Uppsala hospital och asyl utgår ovannämnda avlöning, 7,500 kronor, endast under förutsättning att tjänsten skiljes från professorsbefattningen i psykiatri vid Uppsala universitet. Detta har emellertid icke ännu skett. Nuvarande överläkaren åtnjuter därför såsom sådan enligt äldre stat i begynnelseavlöning 6,000 kronor, därav 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kommer ett arvode såsom överläkare vid asylen av 500 kronor, och såsom professor i psykiatri vid universitetet ett arvode av 2,500 kronor.

För hospitalsläkare och asylläkare utgör den kontanta begynnelseavlöningen 5,000 kronor, därav 3,333 kronor 33 öre lön och 1,666 kronor 67 öre tjänstgöringspenningar. Härjämte äga dessa läkare rätt till fri boställsvåning med bränsle m. m.

För läkaren vid Visby hospital, som ej äger rätt till några naturaförmåner, är begynnelseavlöningen 4,500 kronor, därav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar.

Biträdande läkare erhålla i kontant begynnelseavlöning likaledes 4,500 kronor, fördelade i lön och tjänstgöringspenningar på nyss angivet sätt, samt åtnjuta fri bostad med möbler och sängkläder, bränsle, lyse och tvätt samt kost. I fråga om biträdande läkare, åt vilken familjebostad inom hospitals eller asyls område upplåtits, äro särskilda bestämmelser meddelade. Är biträdande läkare förordnad för viss tid, utgår den kontanta avlöningen med allenast 4,000 kronor, därav två tredjedelar anses såsom lön och en tredjedel såsom tjänstgöringspenningar.

Tidigare och nu gällande bestämmelser om vikariatsersättning.

Enligt tidigare, i kungl. brev den 28 juni 1907 meddelad bestämmelse skulle arvoden till vikarier under semester för hospitalsläkare och biträdande läkare utgå med 200 kronor per månad jämte resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente. Däremot fanns intet arvode fastställt till vikarie under semester för överläkare och asylläkare, utan förordnades läkare av lägre grad att utan ersättning jämte egen tjänst upprätthålla överläkarens respektive asylläkarens tjänst.

I skrivelse den 30 september 1912 anförde medicinalstyrelsen, att följden av nämnda förhållande blivit, att under de överordnade läkarnas semester antalet läkare vid vederbörande anstalt minskats, och att särskilt överläkarens mycket maktpåliggande tjänstegöromål måst tilldelas en läkare, som redan av sin egen tjänst varit fullt upptagen. För undvikande av denna olägenhet borde vikariatsarvoden tillerkännas samtliga läkarna vid hospitalen.

Medicinalstyrelsen anmärkte vidare, att det fastställda beloppet, 200 kronor per månad, hade visat sig otillräckligt. Det vore ock naturligt, att en därtill kvalificerad läkare hellre mottoge förordnande som vikarie i den vanliga civila sjukvården med det därför fastställda dagarvodet av 8 kronor, vartill för övrigt komme utsikterna till inkomst för praktik. Det syntes därför styrelsen, att vikariatsersättningar vid hospitalsväsendet, oavsett om vikarien vore medicine licentiat eller medicine kandidat, borde utgå med enahanda belopp, som styrelsen i samma skrivelse föreslagit för medicine kandidater, vilka förordnades att såsom extra läkare biträda vid sjukvården å hospitalen, eller med ett dagarvode av 8 kronor och reseersättning jämte sådana naturaförmåner, som utginge till biträdande läkare.

Över medicinalstyrelsens förslag avgåvos yttranden av en del hospitalsdirektioner.

Direktionen för Lunds hospital och asyl ansåg den föreslagna vikariatsersättningen av 8 kronor om dagen jämte vissa naturaförmåner vara otillräcklig, så länge det var brist på yngre läkare, som vore villiga att mottaga vikariatsförordnande.

Direktionen för Kristinehamns hospital föreslog ett arvode åt vikarie, beräknat efter ett belopp av 4,500 kronor för år.

Direktionen för Västerviks hospital framhöll de svårigheter, som visat sig att få vikarier till och med mot ett arvode av 12 kronor om dagen, och uttalade, att vikariatsarvode borde utgå med sistnämnda belopp till medicine licentiater och 10 kronor för dag till medicine kandidater.

Direktionen för Växjö hospital förklarade sig anse nödvändigt att öka vikariatsarvodet till åtminstone 10 kronor för dag.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 21 februari 1913 biträdde dåvarande chefen för civildepartementet medicinalstyrelsens upp-

fattning om önskvärdheten av rätt till vikariatsersättning under semester även för överläkare och asylläkare.

Ifråga om de belopp, som borde beräknas för vikariatsersättning, hade departementschefen varit tveksam, om det av styrelsen föreslagna beloppet 8 kronor om dagen komme att visa sig tillräckligt. De av direktionerna framhållna erfarenheterna såväl som den omständigheten, att vikariat för vanliga civila läkare alltid måste antagas bliva mera inbringande och möjligen även i övrigt vara mera lockande för yngre läkare, som icke definitivt bestämt sig för hospitalsläkarbanan, talade enligt hans mening onekligen för en höjning av arvodet till åtminstone 10 kronor om dagen. Då emellertid styrelsen ansett det möjligt att skaffa vikarier för lägre belopp, hade departementschefen för det dåvarande ansett sig böra stanna vid det av styrelsen föreslagna beloppet 8 kronor om dagen jämte enahanda naturaförmåner, som utginge till biträdande läkare.

Förordnades under vakans eller annan ledighet medicine kandidat att såsom extra läkare uppehålla tjänsten, borde han enligt departementschefens mening jämväl erhålla samma löneförmåner som nyssnämnda vikarie under semester.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i enlighet med departementschefens sålunda uttalade mening till 1913 års riksdag avlåtna proposition nr 113, angående vissa ändringar i lönestaterna för personalen vid rikets hospital och asyler, medgav riksdagen, att arvoden till vikarie för beredande av semester för överläkare, läkaren vid Visby hospital, hospitalsläkare, asylläkare och biträdande läkare må utgå med åtta kronor för dag jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente.

Därjämte medgav riksdagen, att medicine kandidat, som förordnas att under vakans eller annan ledighet av tjänst som extra läkare biträda vid sjukvården å rikets hospital och asyler, må tillerkännas samma förmåner som ovan nämnd vikarie under semester.

I kungl. brev den 30 juni 1913, angående ändring av lönestaterna för statens hospital och asyler, hava därefter meddelats bestämmelser i enlighet med de av riksdagen sålunda godkända grunder.

Det torde här också böra omnämnas, att bland gällande allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av stadgade avlöningsförmåner för befattningshavare vid rikets hospital och asyler ingå bland annat följande föreskrifter[1]), nämligen:

[1]) De i texten återgivna avlöningsvillkoren äro hämtade från kungl. brevet den 30 juni 1913, som avser endast de befattningshavare, varom i samma brev förmäles. Enligt särskilda kungl. brev den 28 juni 1907 och den 4 juli 1910 äro i fråga om övriga befattningshavare meddelade bestämmelser, som i allt väsentligt överensstämma med de i brevet den 30 juni 1913 stadgade.

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten, utöver sina tjänstgöringspenningar, avstå så mycket av lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till tjänsteman för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke av medicinalstyrelsen prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej styrelsen finner skäligt låta honom uppbära något därav;

att, därest emellertid tjänsteman i följd av kroppsskada, ådragen under tjänstutövning, blivit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, avlöningen å stat må, såsom undantag från vad ovan är stadgat, kunna, efter medicinalstyrelsens beprövande, till honom utgå oavkortad under högst sex månader; ankommande på prövning av Kungl. Maj:t, till huru stor del avlöning kan böra till den skadade utgå efter omförmälda tid av sex månader;

att, vid sjukdomsfall[1]) eller när det erfordras för beredande av semester, läkare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid anstalten, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar i stället för egna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet utan särskild ersättning, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett och samma kalenderår; samt

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, överläkare och hospitalsläkare under en och en halv månad samt biträdande läkare under en månad.

På sätt den sålunda lämnade redogörelsen giver vid handen, utgår enligt de av Kungl. Maj:t och riksdagen stadgade grunderna till semestervikarie åt läkare vid hospital och asyler samt till medicine kandidat, som under vakans eller annan ledighet av tjänst förordnas såsom extra läkare vid nämnda anstalter, gottgörelse med 8 kronor om dagen jämte naturaförmåner och resekostnadsersättning. På grund av föreskrifterna i förut omförmälda avlöningsvillkor kommer detta sätt för ersättningens bestämmande dock ej i tillämpning, i händelse läkare av lägre grad vid någon anstalt under semester förordnas till högre befattning vid samma anstalt.

För andra fall av vikariat än de nyss nämnda har man att för vikariens avlönande tillgå, om ledigheten är beviljad för sjukdom, den tjänstlediges tjänstgöringspenningar och för övriga fall av tjänstledighet

[1]) I kungl. brevet den 28 juni 1907: »att vid förfall eller» etc.

— förutom tjänstgöringspenningarna — vad befattningshavaren kan förpliktas avstå av sin lön.

Framställning av medicinalstyrelsen.

I förevarande framställning har medicinalstyrelsen anfört huvudsakligen följande:

»Uti en till medicinalstyrelsen inkommen skrivelse den 15 september 1915 framhåller direktionen för Kristinehamns hospital, att sedan en följd av år endast tre av de fyra underordnade läkartjänsterna vid hospitalet kunnat hållas besatta, samt att läkare för den fjärde tjänstens tillfälliga skötande eller för beredande av semester åt läkarna blott undantagsvis kunnat anskaffas. Det vore naturligt, att ett sådant förhållande måst inverka i hög grad ogynnsamt på sjukvården, icke minst därigenom, att läkarna ej kunnat erhålla den ledighet och rekreation, utan vilken det vore omöjligt att bevara tillräcklig spännkraft och tillräckligt intresse för det ansträngande arbetet i sjukvården.

Vidare erinrar direktionen, hurusom i det utlåtande, direktionen avgivit över medicinalstyrelsens ovan omförmälda framställning den 30 september 1912, framhållits, att det vore tydligt, att det av medicinalstyrelsen då föreslagna dagarvodet av åtta kronor vore alldeles för lågt tilltaget, då tillräckligt antal extra läkare vid hospitalen icke kunnat erhållas ens för en dagavlöning av tolv kronor. Direktionen hade därför varit av den åsikten att, för att man vid sinnessjukanstalterna skulle kunna räkna på att med säkerhet få semestervikarier, dessa måste i avseende på avlöningsförmåner jämnställas med nytillsatta biträdande läkare.

Att den uppfattning, direktionen sålunda uttalat, vore riktig, hade under de gångna åren till fullo bekräftats. Blott vid ett enda tillfälle hade extra läkare kunnat erhållas vid Kristinehamns hospital för den fastställda dagavlöningen av åtta kronor. Eljest hade icke ens medicine kandidater velat åtaga sig förordnanden för denna låga ersättning.

Med anledning av berörda svårigheter att uppehålla läkarbefattningarna vid hospitalet anhåller direktionen, att medicinalstyrelsen måtte utverka, att medicine licentiat eller medicine kandidat, som förordnades som extra läkare vid Kristinehamns hospital, måtte få åtnjuta samma löne- och naturaförmåner som biträdande läkare, vilken förordnas på viss tid.

Bristen på aspiranter till läkartjänsterna vid hospitalen har, såsom ock framgår av direktionens för Kristinehamns hospital ovanberörda skrivelse, under de senare åren varit mycket kännbar, och under långa perioder hava biträdande läkartjänster vid hospitalen stått vakanta av brist på sökande. Till belysande av huru bekymmersamma förhållandena i detta hänseende äro, får medicinalstyrelsen meddela, att av för närvarande befintliga 28 biträdande läkartjänster icke mindre än 13 stå obesatta. Vad som gjort dessa i och för sig svåra förhållanden än värre är, att det icke lyckats medicinalstyrelsen att anskaffa vikarier å dessa tjänster mot det fastställda arvodet av åtta kronor per dag. Endast vid de invid universitetsstäderna Uppsala och Lund förlagda hospitalen har det varit möjligt att erhålla vikarier för nämnda arvode, och har medicinalstyrelsen därför sett sig nödsakad att ett flertal gånger hos Eders Kungl. Maj:t utverka förhöjning i detsamma.

Medicinalstyrelsen har visserligen hyst förhoppning om, att förhållandena skulle bliva gynnsammare, då tillgången på läkare bleve större, men med hänsyn till det under årens lopp ständigt ökade antalet underläkartjänster vid sjukhusen för kroppsligt sjuka, vilka befattningar alltid komma att för det stora flertalet

läkare vara mera lockande än de underordnade tjänsterna vid hospitalen, torde inga utsikter finnas att mot en ersättning, som i alla fall understiger vad den unge läkaren kan förvärva i annan läkarverksamhet, vinna sökande till de lediga läkartjänsterna vid hospitalen.

På grund härav och då ständigt återkommande förändringar i ett fastställt dagarvode äro synnerligen olämpliga, har det synts medicinalstyrelsen nödvändigt, att åtgärder vidtagas till minskande av nu avhandlade svårigheter att erhålla vikarier å nämnda tjänster, och vill styrelsen, då styrelsen nu går att hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning i sådant syfte, som den lämpligaste åtgärden förorda en höjning av det för vikarier och extra läkare vid hospitalen fastställda dagarvodet av åtta kronor.

Vad beträffar storleken av den erforderliga höjningen får medicinalstyrelsen framhålla, att Eders Kungl. Maj:t uti nådig proposition till 1912 års riksdag gjort framställning om medgivande, bland annat, att vid ett vart av Säters och Västerviks hospital finge under den tid, första beläggningen påginge, dock högst till den 1 juli 1913, i stället för underläkare anställas två extra läkare mot ett arvode av högst tolv kronor om dagen jämte de naturaförmåner, som för biträdande läkare blivit genom nådigt brev den 28 juni 1907 fastställda. Anledningen till denna framställning var, att biträdande läkartjänsterna vid dessa hospital på grund av den då liksom nu rådande bristen på sökande icke kunde besättas med ordinarie innehavare. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen och genom nådigt brev den 29 juni 1912 medgav Eders Kungl. Maj:t anställande av två extra läkare vid vart och ett av nämnda hospital mot den sålunda förhöjda ersättningen.

Även sedermera under år 1912 och under år 1913 medgav Eders Kungl. Maj:t vid olika tillfällen, att extra läkare finge anställas vid vissa hospital mot ett dagarvode av tolv kronor. Emellertid visade sig snart svårigheter att även för ett dylikt arvode erhålla extra läkare, allt under det att biträdande läkartjänster vid hospitalen fortfarande stodo lediga på grund av brist på sökande. På framställning av hospitalsdirektionen i Säter gjorde därför medicinalstyrelsen, då energiska ansträngningar att erhålla läkarkrafter vid hospitalet visat sig resultatlösa, den 23 januari 1914 underdånig hemställan därom, att Eders Kungl. Maj:t måtte bemyndiga medicinalstyrelsen att från och med den 1 februari tillsvidare under år 1914 disponera erforderliga medel för anställande vid Säters hospital av två extra läkare, så länge tre biträdande läkartjänster stodo obesatta, och av en extra läkare, så länge två biträdande läkartjänster stodo obesatta, med rätt för dessa extra läkare till dagarvode under tjänstgöringen av högst femton kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomme biträdande läkare. Genom nådigt brev den 5 februari 1914 blev denna framställning av Eders Kungl. Maj:t bifallen. Sedermera har gång efter annan enahanda bemyndigande lämnats medicinalstyrelsen beträffande såväl Säters som Östersunds hospital samt Vänersborgs hospital och asyl. Härigenom har icke förorsakats större utgift för statsverket än vad fallet skulle hava varit, om samtliga läkartjänsterna vid anstalterna varit besatta med ordinarie innehavare. Tvärtom har genom denna anordning en besparing uppstått för statsverket.

Då, såsom ovan nämnts, riksdagen redan år 1912 i ett särskilt fall medgivit, att till extra läkare vid hospital finge utgå ett dagarvode av tolv kronor, har medicinalstyrelsen ansett sig icke böra föreslå större ökning av det nu gäl-

lande dagarvodet än till sistnämnda belopp, ehuru medicinalstyrelsen ingalunda känner sig förvissad om, att det alltid skall lyckas att för detta arvode erhålla sökande till förordnanden som vikarier eller extra läkare vid hospitalen. För att bereda möjlighet att, om det nu föreslagna arvodet skulle visa sig vara otillräckligt, kunna genom erbjudande av högre sådant erhålla personer, villiga att åtaga sig dylika förordnanden, och för att sjukvården vid hospitalen icke må på grund av brist på läkarkrafter äventyras, vill medicinalstyrelsen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte vid avlåtande av nådig proposition till riksdagen uti förevarande ärende jämväl begära riksdagens medgivande att, om vikarier icke skulle kunna erhållas för det föreslagna arvodet, Eders Kungl. Maj:t må äga rätt att bestämma den ytterligare förhöjning i detsamma, som kan finnas erforderlig, dock att det sammanlagda belopp, som kan komma att utbetalas till vikarier vid varje hospital, icke må överskrida vad som i hospitalets stat är anslaget till avlöning åt de lediga tjänsternas innehavare.

I detta sammanhang vill medicinalstyrelsen framhålla, att styrelsen uti sin ovannämnda underdåniga skrivelse den 30 september 1912 även gjorde framställning om sådan ändring i överläkarnas och hospitalsläkarnas avlöningsförhållanden, att det för överläkarna fastställda ålderstillägget å 600 kronor måtte få utgå efter fem i stället för tio års tjänstgöring samt att hospitalsläkarna måtte tillerkännas tre i stället för ett ålderstillägg å 500 kronor vartdera efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Frågan om minskning av det antal år, efter vilket ålderstillägg finge beviljas åt överläkarna, ansåg Eders Kungl. Maj:t emellertid icke då böra göras till föremål för riksdagens prövning, utan borde därmed anstå till den granskning av lönestaten i dess helhet, som förutsattes inom en nära framtid komma till stånd, och den föreslagna ökningen av hospitalsläkarnas ålderstillägg från ett till tre blev, på hemställan av statsutskottet, av riksdagen avslagen, då riksdagen ansåg denna fråga böra uppskjutas för att upptagas vid den förebådade allmänna löneregleringen.

Med anledning härav har medicinalstyrelsen tagit under övervägande, huruvida styrelsen nu skulle för Eders Kungl. Maj:t framlägga fullständigt förslag till omreglering av de för läkarna vid hospitalen gällande lönestaterna för att därigenom söka åstadkomma en förbättring av rekryteringen på hospitalsläkarbanan. Styrelsen har emellertid ansett sig böra på grund av de nu rådande svåra ekonomiska förhållanden avstå därifrån och inskränka sig till att, på sätt ovan angivits, föreslå en höjning av arvodet åt vikarier å läkartjänsterna vid hospitalen.

Med den nuvarande formuleringen av gällande bestämmelser om ersättning åt vikarier för läkare vid hospitalen kan den oegentligheten inträffa, att medicine licentiat, som förordnas under tjänstledighet för läkare vid hospital, tillerkännes endast de med tjänsten förenade tjänstgöringspenningarna, under det att medicine kandidat, som under sådan ledighet förordnas att såsom extra läkare biträda i sjukvården vid hospitalet, kommer i åtnjutande av dagarvode med åtta kronor jämte naturaförmåner. Vid utfärdandet av nya bestämmelser i ämnet synas därför dessa böra erhålla den av styrelsen här nedan föreslagna lydelsen.

På grund av vad medicinalstyrelsen sålunda anfört får styrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition till nästkommande riksdag föreslå riksdagen

dels bestämma:

att medicine licentiat, som förordnas att under vakans uppehålla överläkartjänst, läkartjänsten vid Visby hospital samt hospitals- och asylläkartjänst, må äga åtnjuta samtliga med den lediga tjänsten förenade avlöningsförmåner,

att arvode till medicine licentiat, som förordnas till vikarie under semester eller tjänstledighet för läkare vid rikets hospital och asyler eller att under vakans bestrida biträdande läkartjänst vid sådan anstalt, må utgå med 12 kronor för dag jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, samt

att medicine kandidat, som förordnas att vid vakans eller under semester eller tjänstledighet för läkare vid rikets hospital och asyler som extra läkare biträda vid sjukvården å nämnda anstalter, må tillerkännas samma förmåner, som i nästföregående moment sägs,

dels och medgiva, att, därest vikarier i ovanberörda fall icke kunna erhållas för den sålunda fastställda ersättningen, Eders Kungl. Maj:t må äga bestämma den ytterligare förhöjning i dagarvodet, som kan finnas erforderlig, dock att det sammanlagda belopp, som kan komma att utbetalas till vikarier vid varje hospital, icke må överstiga vad som i hospitalets stat är anslaget till avlöning åt de lediga tjänsternas innehavare.»

Till följd av remiss har statskontoret den 7 december 1915 avgivit följande utlåtande i ärendet: **Utlåtande av statskontoret.**

»I sin föreliggande framställning har medicinalstyrelsen först och främst hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen bestämma, att medicine licentiat, som förordnas att under vakans uppehålla överläkartjänst, läkartjänsten vid Visby hospital eller hospitals- eller asylläkartjänst, må äga åtnjuta samtliga med den lediga tjänsten förenade avlöningsförmåner.

I fråga om denna hemställan, som ej beröres i styrelsens föregående motivering, får statskontoret i underdånighet framhålla, att en dylik bestämmelse skulle avvika från de för civila befattningar i allmänhet gällande regler. Visserligen uttalade sig löneregleringskommittén i sitt den 18 november 1903 avgivna principbetänkande för att ett dylikt stadgande borde bliva allmän regel, men så har ej — frånsett vissa större förvaltningar, för vilka särskilda löneregelementen utfärdats, till exempel postverket m. fl. — blivit fallet vid de särskilda löneregleringarnas fastställande. Men väl förekommer det ej så sällan, att, där lämplig vikarie under vakans ej kunnat erhållas för allenast till tjänsten hörande tjänstgöringspenningar, Eders Kungl. Maj:t på särskild framställning medgivit, att den övriga avlöningen i sin helhet eller delvis av vikarien fått uppbäras. Då även i fråga om förenämnda läkartjänster möjlighet föreligger för medicinalstyrelsen att i fall av behov utverka sådant medgivande, anser sig statskontoret ej böra tillstyrka bifall till en sådan undantagsbestämmelse som den av styrelsen ifrågasatta.

Däremot synes av vad medicinalstyrelsen i ärendet anfört vara ådagalagt, att den ersättning av 8 kronor för dag, som jämte naturaförmåner för närvarande åtnjutes av vikarierande läkare vid hospital, behöver höjas till 12 kronor; och synes denna ersättning böra utgå ej mindre till medicine kandidater i egenskap av extra läkare vid hospital än även till medicine licentiater, som förordnas till vikarier, och detta vare sig fråga är om förordnande å vakant tjänst eller vikarie-

förordnande under semester eller tjänstledighet för tjänstens ordinarie innehavare.

Medicinalstyrelsen har emellertid ansett antagligt, att i vissa fall icke ens för denna höjda ersättning vikarier skola kunna erhållas, och därför föreslagit inhämtande av riksdagens medgivande därtill att, 'därest vikarier i ovanberörda fall icke kunna erhållas för den sålunda fastställda ersättningen, Eders Kungl. Maj:t må äga bestämma den ytterligare förhöjning i dagarvodet, som kan finnas erforderlig, dock att det sammanlagda belopp, som kan komma att utbetalas till vikarier vid varje hospital, icke må överstiga vad som i hospitalets stat är anslaget till avlöning åt de lediga tjänsternas innehavare'.

Detta förslag, som att döma av ordalydelsen i sista meningen endast synes avse vakansförordnanden, finner statskontoret för sin del mindre lämpligt, då nämligen maximigränsen för vikarieavlöningen gjorts beroende av den tillfälliga omständigheten, huru många tjänster vid hospitalet i fråga, som stå lediga. Om till exempel tre biträdande läkarbefattningar äro vid hospitalet vakanta, med avlöning var och en å 4,500 kronor, men endast en vikarie kunnat anskaffas, skulle dennes vikarieavlöning kunna enligt en dylik bestämmelse uppgå ända till tre gånger nämnda belopp, eller 13,500 kronor för år. Och om å andra sidan endast en biträdande läkarbefattning är vakant, och vikarie ej kan erhållas mot dagarvode av 12 kronor eller alltså 4,380 kronor för år, jämte bostad och vivre, kan den ökning i vikariearvodet, som innebäres i skillnaden mellan 4,380 kronor och 4,500 kronor, måhända befinnas för ändamålet otillräcklig.

Enligt statskontorets mening synes det lämpligare, att i de fall, där vikarie å vakant tjänst ej kan erhållas mot dagarvode av 12 kronor, detta finge höjas till förslagsvis högst 15 kronor, motsvarande en årlig avlöning av 5,475 kronor, eller, om naturaförmånerna bostad, bränsle, tvätt, lyse och vivre uppskattas till exempelvis 1,200 kronor för år, en årsinkomst om 6,675 kronor, vilket belopp såsom vikarieavlöning betraktat synes böra tillfredsställa även rätt höga anspråk. Om begränsningen sker på sålunda föreslaget sätt, synes det kunna ifrågasättas, om varje dylik fråga behöver underställas Eders Kungl. Maj:ts prövning, och om det ej kan anförtros åt medicinalstyrelsen att pröva, när en höjning av dagarvodet utöver 12 kronor befinnes nödvändig.»

Yttrande av medicinalstyrelsen.

Därefter har medicinalstyrelsen, jämväl på grund av remiss, i skrivelse den 22 december 1915 ånyo yttrat sig i ärendet och därvid anfört följande:

»Uti sitt underdåniga utlåtande i ärendet framhåller statskontoret, att den av medicinalstyrelsen föreslagna bestämmelsen, att medicine licentiat, som förordnas att under vakans uppehålla överläkartjänst, läkartjänsten vid Visby hospital eller hospitals- eller asylläkartjänst, skulle åtnjuta samtliga med den lediga tjänsten förenade avlöningsförmåner, skulle avvika från de för civila befattningar i allmänhet gällande regler.

Härutinnan får medicinalstyrelsen anföra, att det icke torde vara möjligt att finna läkare, villiga att under vakans uppehålla dessa tjänster mot åtnjutande av allenast de med tjänsterna förenade tjänstgöringspenningarna; och har detta varit den huvudsakliga anledningen till medicinalstyrelsens förslag i denna del. Då nu emellertid statskontoret uttalat betänkligheter mot förslaget, har medicinal-

styrelsen, för den händelse Eders Kungl. Maj:t skulle finna dessa förtjäna avseende, uppgjort här nedan framlagda förändrade förslag.

Enligt medicinalstyrelsens förmenande skulle ett tillämpande av de för civila befattningar i allmänhet gällande regler för vikariers avlönande komma att vara förknippat med betydliga olägenheter, och har styrelsen därför i stället föreslagit, att vikarie å överläkartjänster under vakans, varmed styrelsen ansett böra likställas tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst, må tillerkännas ett dagarvode av 20 kronor jämte den bostad inom hospitalet, som kan honom beredas, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet för honom, därest han innehar tjänst vid statens hospital, att under tiden avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner.

Då vikarier i dylika fall ofta måste tagas från annat hospital än det, där vikarie erfordras, skulle det nämligen medföra icke ringa besvärligheter, om en vikarie skulle erhålla sin lön från ett hospital och tjänstgöringspenningarna från ett annat, i synnerhet som förordnanden av ifrågavarande slag föra med sig ett flertal följdförordnanden, vid vilka förhållandena skulle bliva enahanda. Likaledes skulle det förorsaka onödig omgång att, såsom statskontoret föreslagit, hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning i frågan, en framställning, som skulle bliva nödvändig vid varje dylikt förordnande, åtminstone beträffande avlöningsförmånerna för innehavaren av förordnandet på den lägsta av de tjänster, på vilka vikarier måste förordnas med anledning av överläkarvakansen, då denne eljest skulle bekomma allenast de med denna tjänst förenade tjänstgöringspenningarna.

I fråga om ersättningen åt de läkare, vilka förordnas som vikarier under vakans å läkartjänsten vid Visby hospital, hospitals- eller asylläkartjänst eller biträdande läkartjänst eller under innehavarna av dessa tjänster beviljad tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande å annan tjänst, samt åt medicine kandidater, som förordnas att vid vakans eller under semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande å annan tjänst för innehavarna av sistberörda tjänster som extra läkare biträda vid sjukvården å anstalterna, har medicinalstyrelsen föreslagit ett dagarvode av 12 kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente.

Vad därefter beträffar den av statskontoret framställda anmärkningen att, då i visst fall maximigränsen för vikarieaflöningen gjorts beroende av den tillfälliga omständigheten, huru många tjänster vid hospitalet i fråga, som stode lediga, det skulle kunna inträffa att, om tre biträdande läkarbefattningar vore vid hospitalet vakanta, med avlöning var och en å 4,500 kronor, men endast en vikarie kunnat anskaffas, dennes vikarieavlöning skulle kunna uppgå ända till tre gånger nämnda belopp, eller 13,500 kronor, vill medicinalstyrelsen framhålla, att bestämmandet av vikarieavlöningens storlek enligt styrelsens förslag skulle i varje särskilt fall tillkomma Eders Kungl. Maj:t, och lärer vid sådant förhållande garantier icke saknas för att avlöningen icke kommer att bestämmas till högre belopp än nödigt och skäligt är.

Medicinalstyrelsen vill emellertid icke motsätta sig statskontorets förslag, att maximigränsen för vikarieavlöningen sättes till 15 kronor, och har därför, under förhoppning att det må lyckas erhålla vikarier för ett sådant arvode, omarbetat sitt förslag i enlighet härmed. Däremot anser medicinalstyrelsen det

mindre lämpligt att, såsom statskontoret föreslagit, prövning, när en höjning av arvodet utöver 12 kronor kan anses nödig, överlämnas åt medicinalstyrelsen, utan synes det styrelsen bättre, att prövningen av denna höjning, vilken väl bör förekomma endast i undantagsfall, må tillhöra Eders Kungl. Maj:t.

Till jämförelse huru avlöningsförhållandena skulle enligt nu tillämpade principer samt enligt statskontorets och enligt medicinalstyrelsens förslag ställa sig för de vikarier, som måste förordnas under vakans av överläkartjänst eller vid innehavarens tjänstledighet på grund av sjukdom och förordnande på annan tjänst, har medicinalstyrelsen uppställt bifogade tablåer.*)

Av dessa torde jämväl framgå, att genom medicinalstyrelsens nu framlagda förslag skulle vinnas ett synnerligen enkelt och likformigt sätt för bestämmandet av arvoden åt vikarier å läkartjänster vid hospitalen. Så skulle t. ex. vikarieavlöningen åt t. f. överläkarna vid Säters hospital, Vänersborgs hospital och asyl samt Härnösands hospital komma att utgå med samma belopp, 7,300 kronor, under det att densamma enligt statskontorets förslag skulle utgöra respektive 7,500 kronor (Göransson vid Säters hospital), 6,166: 66 kronor (Lauritzen vid Vänersborgs hospital och asyl) samt 5,333: 33 kronor (Norén vid Härnösands hospital). Därjämte skulle den fördelen vinnas, att medicinalstyrelsen kunde omedelbart förordna vikarie att uppehålla tjänsterna mot åtnjutande av utav Eders Kungl. Maj:t och riksdagen förut fastställda löneförmåner utan att i varje särskilt fall nödgas hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om bestämmande av vikarieavlöningen.

På grund av vad medicinalstyrelsen sålunda anfört får styrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition till nästkommande riksdag föreslå riksdagen att

dels bestämma,

1) *att* legitimerad läkare, vilken förordnas under vakans av överläkartjänst vid rikets hospital eller under överläkare på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, må äga åtnjuta ett dagarvode av 20 kronor jämte den bostad, som kan honom inom hospitalet beredas, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet för honom, därest han innehar tjänst vid statens hospital, att under tiden för förordnandet avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner;

2) *att* legitimerad läkare, vilken förordnas som vikarie under vakans av läkartjänsten vid Visby hospital, hospitals- eller asylläkartjänst eller biträdande läkartjänst vid hospital eller under innehavare av dessa tjänster på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, eller som förordnas såsom vikarie under semester för läkare vid rikets hospital och asyler, må äga åtnjuta ett dagarvode av 12 kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare vid hospital, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente; samt

3) *att* medicine kandidat, vilken förordnas att vid vakans av ovannämnda tjänster eller under semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst för innehavare av samma tjänster som extra läkare biträda vid sjukvården å rikets hospital och asyler, må tillerkännas samma förmåner, som i nästföregående punkt sägs;

---

*) Såsom bilagor A, B och C fogade vid detta protokoll.

dels och medgiva, att, därest vikarier uti de under 2) och 3) här ovan omförmälda fall icke kunna erhållas för den fastställda ersättningen av 12 kronor, Eders Kungl. Maj:t må äga bestämma en ytterligare förhöjning av dagarvodet intill 15 kronor.»

Departementschefen.

På sätt jag redan erinrat, utgår för närvarande, enligt de av Kungl. Maj:t och riksdagen stadgade grunderna, till semestervikarie åt läkare vid hospital och asyler — med undantag för det fall då vikarie innehar lägre befattning vid samma anstalt — ersättning med 8 kronor om dagen jämte naturaförmåner och resekostnadsersättning. Enahanda gottgörelse tillkommer medicine kandidat, som under vakans eller annan ledighet förordnas såsom extra läkare vid nämnda anstalter. Den sålunda bestämda ersättningen är, med undantag för naturaförmånerna, lika med den, som genom kungl. brev den 14 juni 1907 fastställts för extra läkare vid den civila sjukvården.

För andra fall av vikariat för läkare vid hospitalen än de nyss angivna har man att för vikariens avlönande tillgå, om ledigheten är beviljad för sjukdom, den tjänstlediges tjänstgöringspenningar och för övriga fall av tjänstledighet — förutom tjänstgöringspenningarna — vad befattningshavaren kan förpliktas avstå av sin lön.

Medicinalstyrelsens föreliggande framställning är närmast föranledd av svårigheten att erhålla vikarier under semester och extra läkare för det bestämda arvodet av 8 kronor om dagen. Denna svårighet är av erfarenheten fullt bekräftad. Sålunda har, såsom medicinalstyrelsen också erinrat, Kungl. Maj:t med hänsyn till de synnerliga svårigheterna att vinna läkarkrafter för hospitalstjänst nödgats upprepade gånger medgiva, att extra läkare finge anställas vid vissa hospital mot ett dagarvode av 12 kronor. I några fall har Kungl. Maj:t till och med sett sig nödsakad att medgiva ett arvode för extra läkare av intill 15 kronor för dag.

Anledningen till den sålunda uppkomna situationen torde få tillskrivas dels till ej ringa del den relativt ringa tillströmningen å läkarbanan, dels, och måhända huvudsakligen, en alltmer tilltagande obenägenhet att välja tjänsteläkarens bana.

Till belysande av dessa förhållanden har jag låtit inom medicinalstyrelsen uppgöra en tablå över läkartillgången i landet åren 1905—1915, vilken här torde få återgivas:

Å r.	Antalet personer, som avlagt med. kand. examen.			blivit leg. läkare.			5 år efter legitimation voro i offentlig läkartjänst.[1])	Lediga tjänster vid årets början				
	m.	kv.	S:a.	m.	kv.	S:a.	Antal.	militärläkartjänster.	provinsial- och extra provinsialläkartjänster.	stadsläkartjänster.	hospitalsläkartjänster.	Summa.
1905	39	3	42	40	2	42	32	8	12	1	5	26
1906	45	2	47	41	2	43	27	4	11	4	7	26
1907	41	4	45	51	2	53	31	10	12	5	3	30
1908	46	3	49	54	—	54	39	8	8	2	6	24
1909	50	6	56	30	5	35	22	16	7	1	3	27
1910	61	11	72	57	2	59	19	22	12	5	5	44
1911	58	15	73	33	1	34	—	25	15	3	10	53
1912	70	8	78	58	1	59	—	15	52	5	9	81
1913	70	11	81	39	2	41	—	5	46	5	12	68
1914	70	9	79	37	3	40	—	14	40	3	13	70
1915	—	—	—	—	—	—	—	4	41	7	15	67

Tablån utvisar, att i stort sett antalet av dem, som under vart och ett av åren 1905—1910 blivit legitimerade läkare, i allmänhet varje år något ökats — från 42 år 1905 till 59 år 1910 — under det att antalet nylegitimerade läkare, vilka fem år efter legitimationen voro i offentlig läkartjänst, minskats från 32 år 1905 till 19 år 1910. Samtidigt härmed har antalet lediga offentliga läkartjänster stigit från 26 år 1905 till 44 år 1910, ett antal som sedermera än ytterligare stegrats. Man torde härav kunna draga den slutsatsen, att de offentliga läkartjänsterna icke äro tillräckligt lockande för att förmå de unga läkarna att välja tjänsteläkarens bana.

Stora utsikter till snar förbättring härutinnan torde ej heller förefinnas. Visserligen har antalet av dem, som avlagt medicine kandidatexamen, ökats från 72 år 1910 till 79 år 1914, men dels är denna ökning jämförelsevis ringa och dels har under samma tid antalet lediga offentliga läkartjänster ytterligare stigit från 44 till omkring 70. Intill dess tjänsteläkarnas löneförhållanden bliva förbättrade, lärer man sålunda hava att räkna med en mycket knapp tillgång på läkare för dessa befattningar.

[1]) Beräkningen är gjord sålunda, att av de 42 under år 1905 legitimerade läkarna 32 vid 1910 års början voro i offentlig tjänst; återstående 10 hade ägnat sig åt enskild läkarverksamhet o. s. v.

Vad särskilt hospitalsläkarbefattningarna angår, gör sig bland de yngre läkarna påtagligen en tendens gällande att föredraga andra grenar av läkarverksamheten framför hospitalsläkarbanan. Att åtgärder måste vidtagas för att läkarkåren vid hospitalen skall bliva på tillfredsställande sätt rekryterad, synes mig därför uppenbart.

Under nu rådande förhållanden torde emellertid frågan få begränsas till vad förut angivits — högre ersättning åt vikarier för läkare vid hospitalen och åt extra läkare därstädes. Vad redan meddelats synes tillräckligt ådagalägga, att den nu utgående ersättningen måste betecknas som otillräcklig. Jag vill endast såsom synnerligen belysande för situationen erinra, att av 29 biträdande läkarbefattningar för närvarande icke mindre än 16 stå obesatta, däribland samtliga biträdande läkarbefattningar vid fyra av de större hospitalen. Det torde ock böra särskilt framhållas att, på sätt förut nämnts, meningarna redan år 1913 kraftigt tenderade åt en väsentlig höjning av vikariatsersättningen, ehuru man på medicinalstyrelsens hemställan då ansåg sig böra stanna vid att sätta arvodet till 8 kronor.

Det av medicinalstyrelsen nu framlagda förslaget, sådant det av styrelsen slutligen avfattats, innebär följande.

Legitimerad läkare, vilken förordnades att förestå överläkartjänst vid rikets hospital under vakans eller under överläkaren på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, skulle äga åtnjuta dagarvode av 20 kronor jämte den bostad, som kunde beredas honom inom hospitalet, ävensom resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente. Han skulle dock vara skyldig att, därest han innehade tjänst vid statens hospital, under tiden för förordnandet avstå sina med den ordinarie tjänsten förenade avlöningsförmåner.

Legitimerad läkare, vilken förordnades att förestå läkartjänsten vid Visby hospital, hospitals- eller asylläkartjänst eller biträdande läkartjänst vid hospital antingen under vakans eller under tjänstledighet, som på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljats innehavare av någon av dessa tjänster, eller som förordnades såsom vikarie under semester för läkare vid rikets hospital och asyler, skulle äga åtnjuta ett dagarvode av 12 kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare vid hospital, ävensom resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente. För honom skulle dock gälla samma skyldighet att avstå egna avlöningsförmåner, som nyss nämnts beträffande vikarie å överläkartjänst.

Medicine kandidat, vilken förordnades att såsom extra läkare biträda vid sjukvården å något av rikets hospital eller asyler vare sig under

vakans å någon av förenämnda tjänster eller under semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst för innehavare av sådan tjänst, skulle vidare kunna tillerkännas samma förmåner, som senast sagts.

Slutligen skulle Kungl. Maj:t erhålla befogenhet att, därest vikarie uti de två här närmast förut omförmälda fall icke kunde erhållas för den fastställda ersättningen av 12 kronor, bestämma en ytterligare förhöjning av dagarvodet till 15 kronor.

De av medicinalstyrelsen föreslagna bestämmelserna skulle sålunda komma att innefatta föreskrifter för de fall, då vikariat är föranlett vare sig därav att befattning är vakant eller därav att vederbörande befattningshavare icke själv uppehåller sin befattning och anledningen därtill är semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande å annan tjänst. Det må framhållas, att det nuvarande medgivandet om ersättning med 8 kronor för dag åt medicine kandidat, som förordnas att under vakans eller annan ledighet av tjänst som extra läkare biträda vid sjukvården å rikets hospital och asyler, ej anses gälla för andra fall än de i medicinalstyrelsens förevarande förslag avsedda.

För övriga fall av vikariat skulle vikariens ersättning utgöras av den ordinarie befattningshavarens tjänstgöringspenningar jämte vad han därutöver kan förpliktas att för ändamålet avstå av sin lön. Fortfarande skulle emellertid gälla den förut återgivna bestämmelsen om skyldighet för befattningshavare att under en tid av högst tre månader under ett och samma kalenderår mottaga förordnande å högre befattning vid samma anstalt, då förordnandet erfordras för beredande av semester eller betingas av vederbörandes förfall — i senare fallet mot åtnjutande av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar i stället för egna tjänstgöringspenningar, men i förra fallet utan särskild ersättning. Då så kan ske, skulle denna bestämmelse alltså fortfarande komma till användning. I stället för hospitals-, asyl- eller biträdande läkare, som i enlighet med samma bestämmelse bestrider förordnande å högre tjänst, torde då komma att förordnas en extra läkare mot åtnjutande av fastställt arvode.

Vad medicinalstyrelsen sålunda föreslagit med avseende å de ifrågasatta bestämmelsernas tillämplighetsområde har ej givit mig anledning till erinran. För de fall av vikariat, som ej skulle innefattas under bestämmelserna, torde nämligen — åtminstone som regel — på grund av den ordinarie befattningshavarens skyldighet att avstå erforderlig del av lönen tillräcklig ersättning utan särskilda åtgärder kunna beredas vikarien.

Vidkommande därefter arvodesbeloppen har medicinalstyrelsen tänkt sig, att legitimerad läkare, vilken förordnades att uppehålla överläkar-

tjänst under vakans eller under överläkare på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, skulle äga åtnjuta, förutom reseersättning, ett dagarvode av 20 kronor, motsvarande alltså för år (365 dagar) 7,300 kronor. Därest den förordnade innehade hospitalstjänst, skulle han under tiden för förordnandet avstå från de med denna tjänst förenade avlöningsförmånerna — något som givetvis är avsett att gälla jämväl för de övriga fall av förordnanden, varom här är fråga. Med hänsyn till ifrågavarande uppdrags ansvarsfulla och ansträngande art och i betraktande av svårigheten att erhålla vikarier har jag i och för sig icke något att erinra mot det föreslagna beloppet. Emellertid måste man tillse, huru ett sålunda tillmätt arvode kommer att ställa sig i förhållande till den ordinarie befattningshavarens avlöningsförmåner. Såsom jag tidigare nämnt, uppgår den normala begynnelseavlöningen för hospitalsöverläkare till 7,500 kronor. Med överläkare, vilka såsom sådana åtnjuta avlöning med detta belopp, lära kunna likställas överläkarna vid Stockholms hospital samt Uppsala hospital och asyl, vilkas avlöning med hänsyn till av dem jämväl innehavd professorsbefattning bestämts till lägre belopp. Att i nu angivna fall bestämma vikariatsarvodet till 20 kronor om dagen synes ej böra möta betänkligheter. Gäller det däremot vikariat för överläkare vid hospitalen i Göteborg, Härnösand, Piteå (begynnelseavlöning 7,000 kronor) eller Nyköping (begynnelseavlöning 6,000 kronor), torde man nödgas sätta arvodet till lägre belopp. Medicinalstyrelsen har, enligt vad som meddelats, visserligen beaktat, att ett dagarvode av 20 kronor för vikarie åt överläkare vid dessa hospital skulle komma att, räknat för år, överstiga vad den ordinarie befattningshavaren åtnjuter i begynnelseavlöning. Styrelsen har emellertid med hänsyn till de olägenheter, som äro förknippade med förordnanden å annat hospital, såsom flyttning för en måhända helt kort tid, inskränkningar i bostad m. m., ansett sig böra föreslå ett arvode av 20 kronor. De av styrelsen sålunda framhållna olägenheterna äro dock enligt min mening icke av den beskaffenhet, att därmed kan motiveras en sådan avvikelse från gällande principer, som styrelsens förslag härutinnan innebär. För egen del skulle jag därför vilja föreslå den jämkning i förslaget, att för nu förevarande fall av vikariat dagarvodet bestämmes vid hospitalen i Göteborg, Härnösand och Piteå till 18 kronor och vid hospitalet i Nyköping till 16 kronor, motsvarande för år respektive 6,570 kronor och 5,840 kronor.

Mot det av medicinalstyrelsen föreslagna dagarvodet av 12 kronor vid övriga med styrelsens framställning avsedda förordnanden å läkartjänster vid hospital har jag ej något att erinra. I likhet med såväl styrelsen

som statskontoret håller jag även före, att, därest vikarie icke kan erhållas för nämnda ersättning, en ytterligare förhöjning av dagarvodet bör kunna ske till högst 15 kronor. Då det emellertid torde vara att förvänta, att en sådan förhöjning endast i undantagsfall skall behöva ifrågakomma, biträder jag styrelsens förslag, att avgöranderätten härutinnan förbehålles Kungl. Maj:t.

Att märka är emellertid, att det nu föreliggande förslaget givetvis ej skulle innebära hinder för att ersättning vid förordnanden å läkartjänster vid hospital finge, där så prövas lämpligt, bestämmas i enlighet med de i sådant hänseende i allmänhet gällande grunder. Om sålunda t. ex. en biträdande läkare förordnades att under sjukdom för asylläkare vid annat hospital förestå dennes tjänst, kan ersättningen till den förre läkaren bestämmas att utgå med den honom i egenskap av biträdande läkare tillkommande lön med tillägg för de med asylläkartjänsten förenade tjänstgöringspenningar. Bestämmelserna om dagarvode komma för sådant fall ej alls i tillämpning. Ej heller torde i allmänhet dessa bestämmelser böra tillämpas, då det är fråga om endast någon kortare tids förordnande å läkartjänst vid hospital. Det torde böra ankomma på medicinalstyrelsen att avgöra, huruvida ersättningen skall utgå enligt de nu föreslagna bestämmelserna eller de i allmänhet för förordnande å tjänst gällande grunder.

Avlöningar till läkare, varom här är fråga, utgå från det å ordinarie stat upptagna förslagsanslaget till hospitals underhåll. Från samma anslag torde även de ifrågavarande arvodena böra utgå. Enklast torde vara, att låta arvodena direkt utgå av anslaget och att vad den ledige befattningshavaren ej får uppbära av sin avlöning inbesparas till anslaget.

Jag vill i detta sammanhang slutligen nämna, att medicinalstyrelsen i skrivelse den 22 december 1915 på framställning av åtskilliga hospitalsdirektioner hemställt om beredande av ökad ersättning åt extra läkare vid rikets hospital under år 1916. Efter det statskontoret avgivit tillstyrkande utlåtande i ärendet, har Kungl. Maj:t, med bifall till styrelsens framställning, genom kungl. brev den 18 februari 1916 medgivit, att vid rikets hospital och asyler må under den tid av år 1916, varunder biträdande läkartjänster vid anstalten stå obesatta, anställas extra läkare till lika antal, som de vid varje anstalt lediga biträdande läkartjänsterna, med rätt för sålunda förordnad läkare till ett arvode av 12 kronor om dagen jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare enligt kungl. brevet den 30 juni 1913, ävensom resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente för resa till och från anstalten.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att — utan hinder av vad gällande avlöningsvillkor för läkarpersonalen vid statens hospital och asyler innehålla rörande ersättning åt vikarie å läkartjänst, men med bibehållen skyldighet för läkare att mot stadgad ersättning eller utan särskild ersättning viss tid årligen mottaga förordnande å högre tjänst vid samma anstalt — må i fråga om vikariatsersättning tillämpas följande bestämmelser, där det för befattnings behöriga uppehållande finnes erforderligt:

1) Legitimerad läkare, vilken förordnas att uppehålla överläkartjänst vid statens hospital under vakans eller under överläkaren på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, må äga åtnjuta dagarvode vid förordnande som överläkare vid Nyköpings hospital av 16 kronor, vid Göteborgs eller Härnösands hospital eller Piteå hospital och asyl av 18 kronor och vid annat hospital av 20 kronor jämte i samtliga fall den bostad, som kan beredas honom inom hospitalet, ävensom resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet, därest han innehar tjänst vid statens hospital och asyler, att under tiden för förordnandet avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner.

2) Legitimerad läkare, vilken förordnas att förestå läkartjänsten vid Visby hospital, hospitals- eller asylläkartjänst eller biträdande läkartjänst vid statens hospital och asyler antingen under vakans eller under innehavare av någon av dessa tjänster på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet eller som förordnas såsom vikarie under semester för läkare vid statens hospital och asyler, må äga åtnjuta dagarvode av 12 kronor jämte sådana naturaförmåner, som tillkomma biträdande läkare vid hospital, samt resekostnadsersättning enligt gällande resereglemente, men med skyldighet, därest han innehar tjänst vid statens hospital och asyler, att under tiden för förordnandet avstå sina med denna tjänst förenade avlöningsförmåner.

3) Medicine kandidat, vilken förordnas att som extra läkare biträda vid sjukvården å något av statens hospital eller asyler, vare sig under vakans å någon av ovannämnda tjänster eller under semester eller tjänstledighet på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst för innehavare av sådan tjänst, må tillerkännas samma förmåner, som i nästföregående punkt sägs.

4) Därest vikarie uti fall, som omförmäles under 2) eller 3) här ovan, icke kan erhållas för den fastställda ersättningen av 12 kronor, må Kungl. Maj:t äga höja dagarvodet intill 15 kronor.

Tillika hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vad som erfordras för beredande av ifrågavarande löneförmåner må utgå av förslagsanslaget till hospitals underhåll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.

Bil. A.

Tablå,

utvisande de kontanta avlöningsförmånerna vid förordnanden å läkartjänster vid rikets hospital enligt medicinalstyrelsens senare förslag.

Förordnande å	Under vakans. kr.	Under tjänstledighet på grund av sjukdom eller på grund av förordnande å annan tjänst[1]). kr.	Under semester. kr.
Överläkartjänster	20	20	12
Läkartjänsten vid Visby hospital	12	12	12
Hospitals- och asylläkartjänster	12	12	12
Biträdande läkartjänster	12	12	12

[1]) Under annan ledighet utgår ersättning enligt nådiga breven den 28 juni 1907, den 4 juli 1910 och den 30 juni 1913.

Över-

över avlöningsförmånerna för vikarier under överläkaren vid Vänersborgs
1910—

	Sellberg överläkare vid Vänersborgs hospital, tjänstledig för sjukdom.	**Lauritzen** asylläkare vid Växjö kriminella avdelning, t. f. överläkare vid Vänersborgs hospital.
Enligt nu tillämpade grunder. (jfr nåd. br. d. 29/5 1914.)	lön såsom överläkare..... 5,000: — den del av ålderstillägg, som är lön ..... 400: — 5,400: —	tjänstgöringspenningar såsom överläkare i Vänersborg..... 2,500: — den del av Sellbergs ålderstillägg, som är tjänstgöringspenningar ..... 200: — dagarvode à 12 kronor..... 4,380: — 7,080: — inga naturaförmåner.
Enligt statskontorets förslag.	D:o d:o 5,400: —	asylläkarens lön..... 3,333: 33 den del av eget ålderstillägg, som utgör lön..... 333: 33 överläkarens vid Vänersborgs hospital tjänstgöringspenningar ..... 2,500: — 6,166: 66 inga naturaförmåner.
Enligt medicinalstyrelsens senare förslag.	D:o d:o 5,400: —	dagarvode à 20 kronor..... 7,300: — + bostad.

Anm. *Bostad* = bostad med bränsle samt elektrisk belysning.
Fria naturaförmåner = bostad med möbler och sängkläder, bränsle, lyse och tvätt samt kost.

Bil. B.

sikt

hospital D. Sellberg beviljad tjänstledighet på grund av sjukdom åren 1915.

Sjöbring hospitalsläkare vid Uppsala hospital, t. f. asylläkare vid Växjö kriminella avdelning.	**Källmark** biträdande läkare vid Uppsala hospital, t. f. hospitalsläkare vid Uppsala hospital.	**Herndahl** medicine kandidat, t. f. biträdande läkare vid Uppsala hospital.
asylläkarens lön + tjänstgöringspenningar ..... 5,000: — den del av Lauritzens ålderstillägg, som är tjänstgöringspenningar ..... 166: 67 5,166: 67 + bostad.	hospitalsläkarens lön + tjänstgöringspenningar.. 5,000: — + bostad.	biträdande läkarens lön + tjänstgöringspenningar ..... 4,000: — + naturaförmåner.
hospitalsläkarens lön ..... 3,333: 33 asylläkarens tjänstgöringspenningar ..... 1,666: 67 den del av Lauritzens ålderstillägg, som är tjänstgöringspenningar ..... 166: 67 5,166: 67 + bostad.	biträdande läkarens lön ... 3,000: — hospitalsläkarens tjänstgöringspenningar ..... 1,666: 67 4,666: 67 + naturaförmåner.	biträdande läkarens tjänstgöringspenningar 1,500: — + naturaförmåner.
dagarvode à 12 kr. ..... 4,380: — (kan med Kungl. Maj:ts medgivande höjas till 15 kronor) + fria naturaförmåner.	dagarvode à 12 kronor .... 4,380: — + naturaförmåner.	dagarvode à 12 kronor 4,380: — + naturaförmåner.

Över-

över avlöningsförmånerna för vikarier under överläkaren vid Säters hospital A.

riket åren

	Petrén överläkare vid Säters hospital, t. f. överinspektör.	**Göransson** överläkare vid Härnösands hospital, t. f. överläkare vid Säters hospital.
Enligt nu tillämpade grunder (jfr nåd. br. d. 28/3 1914).	arvode som t. f. överinspektör 8,000: —	överläkares vid Säters hospital lön + tjänstgöringspenningar..... 7,500: — + bostad.
Enligt statskontorets förslag.	D:o d:o 8,000: —	överläkares vid Härnösands hospital lön ..... 5,000: — överläkares vid Säters hospital tjänstgöringspenningar..... 2,500: — 7,500: — + bostad
Enligt medicinalstyrelsens senare förslag.	D:o d:o 8,000: —	dagarvode à 20 kr. ..... 7,300: — + bostad.

Anm. *Bostad* = bostad med bränsle samt elektrisk belysning.
Fria naturaförmåner = bostad med möbler och sängkläder, bränsle, lyse och tvätt samt kost.

Bil. C.

sikt

Petrén meddelat nådigt förordnande som överinspektör för sinnessjukvården i 1914—1915.

Norén asylläkare vid Uppsala asyl, t. f. överläkare vid Härnösands hospital.	**Norrbin** bitr. läkare vid Uppsala hospital, t. f. asylläkare vid Uppsala asyl.	**Backman** medicine licentiat, t. f. bitr. läkare vid Uppsala hospital.
överläkares vid Härnösands hospital lön + tjänstgöringspenningar ..... 7,000: — + bostad.	asylläkares lön + tjänstgöringspenningar ..... 5,000: — + bostad.	bitr. läkares lön + tjänstgöringspenningar ..... 4,000: — + fria naturaförmåner.
asylläkares lön ..... 3,333: 33 överläkares vid Härnösands hospital tjänstgöringspenningar ..... 2,000: — 5,333: 33 + bostad.	bitr. läkares lön .... 3,000: — asylläkares tjänstgöringspenningar ..... 1,666: 67 4,666: 67 + fria naturaförmåner.	bitr. läkares tjänstgöringspenningar ..... 1,500: — + endast bostad, om den kan beredas.
dagarvode à 20 kr..... 7,300: — + bostad.	dagarvode à 12 kronor ... 4,380: — + fria naturaförmåner.	dagarvode à 12 kr. ... 4,380: — + fria naturaförmåner.